

Praha 21.12.2005

62

Úrazy v roce 2004 z hlediska věku postižených

Injuries in 2004 from the view of the age of stricken

Souhrn

Výskyt úrazů je závislý na mnoha okolnostech, k důležitým faktorům úrazovosti patří i věk lidí. Nejohroženější věkovou skupinou jsou senioři a děti. Tato aktuální informace prezentuje data o úrazech v rozdělení podle základních věkových skupin.

Summary

Incidence of injuries depends on various factors including the age of people. Seniors and children are the most threatened age categories. This Topical Information presents data of injuries divided according to the basic age groups: children, productive population and seniors.

Úrazy dětí

Nejvíce úrazů ošetří **chirurgické ambulance**, v roce 2004 to bylo **446 456 nežádoucích příhod u dětí** ve věku 0 - 14 let. Proti předchozímu roku došlo k poklesu počtu úrazů dětí o 1,7 %, ale úrazovost vztažená k počtu dětí v dané kategorii vzrostla o 0,4 %. Závažným faktem je, že se zvýšil počet úrazů se zlomeninou a to o 2 %. Podíl dětských úrazů na úrazech celkem se snížil z 25,1 % v roce 2003 na 24,5 % v roce 2004. Vývoj dětských úrazů podle jednotlivých sledovaných druhů je patrný z uvedené tabulky:

Rok	Úrazy dětí	z toho zlomeniny	Úrazy dětí podle místa vzniku				pod vlivem	
			dopravní	školní	sportovní	ostatní	alkoholu	drog
2004	446 456	118 905	23 285	79 546	132 152	211 473	207	42
2003	454 098	116 517	23 333	78 656	124 446	227 663	158	39
Index 2004/2003 v %	98,3	102,0	99,8	101,1	106,2	92,9	131,0	107,7

Nejvýraznější nárůst zaznamenaly sportovní úrazy, naopak se podstatně snížil (o 7 %) počet ostatních úrazů ve volném čase a při zájmové činnosti. Zvláště sledovanou skupinu tvoří úrazy pod vlivem alkoholu a drog u dětí, představují jen setiny procenta ze všech úrazů, ale zejména úrazy pod vlivem alkoholu mají poměrně vysokou dynamiku růstu. V roce 2004 jich bylo zaznamenáno 207 a proti předchozímu roku došlo ke zvýšení jejich počtu o 31 %.

Struktura úrazů dětí a její změny v posledních dvou letech jsou patrné z následujícího srovnání:

Rok	Úrazy celkem	Struktura úrazů dětí			
		dopravní	pracovní, školní	sportovní	ostatní
2004	446 456	23 285	79 546	132 152	211 473
podíl v %	100,0	5,2	17,8	29,6	47,4
2003	454 098	23 333	78 656	124 446	227 663
podíl v %	100,0	5,1	17,3	27,4	50,1

Tabulka úrazovosti uvedená níže poskytuje pravdivější obraz úrazové incidence u dětí, protože zohledňuje fakt každoročně se měnícího počtu dětí v kategorii. V roce 2004 se zvýšil počet úrazů dětí, ale zároveň se zvýšil i počet dětí ve věku do 14 let. Počet úrazů dětí vzrostl více než počet dětí, což znamenalo zvýšení celkové úrazovosti, i když jen o necelé půl procento:

Rok	Úrazovost dětí	z toho zlomeniny	Úrazovost dětí				pod vlivem	
			dopravní	školní	sportovní	ostatní	alkoholu	drog
2004	29 004	7 725	1 513	5 168	8 585	13 738	13	3
2003	28 900	7 416	1 485	5 006	7 920	14 489	10	2
Index 2004/2003 v %	100,4	104,2	101,9	103,2	108,4	94,8	133,7	109,9

Podle dat z Registru hospitalizovaných pobývalo v loňském roce 17 848 chlapců a 11 770 dívek, **celkem 29 618 dětí** (1,9 % z věkové kategorie) na následky vnějších příčin v nemocnici, tj. 1 924 dětí na 100 tis., což bylo o 58 dětí (o 3 %) méně než v roce předchozím. Operaci se podrobilo 6 871 chlapců a dívek, tj. 23,2 % dětí hospitalizovaných pro úraz, více než polovina operací byla neodkladná. Průměrná ošetrovací doba trvala 3,8 dne. Nejvyšší hospitalizovanost byla v nejnižší věkové skupině do 4 let věku viz tabulka č. 1 v příloze.

Na následky úrazu zemřelo podle statistiky 57 chlapců a 44 dívek, celkem 101 dětí (117 v roce 2003); dětská úmrtnost se snížila ze 7,3 (počítáno na 100 tis. dětí) v roce 2003 na 6,6 v roce 2004. Nejčastější příčinou úmrtí dětí na úraz byly následky dopravních nehod.

Úrazy v produktivním věku

- podle dat z publikace „Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 2004“ (ÚZIS ČR), která čerpá z informací České správy sociálního zabezpečení (ČSSZ), bylo v roce 2004 **práce neschopno z důvodu úrazu 318 956 osob** (225 353 mužů a 93 603 žen). Ve srovnání s rokem 2003 došlo ke snížení o téměř 41 tis. případů pracovní neschopnosti, ale zároveň poklesl o 46 tisíc i počet nemocensky pojištěných osob. V přepočtu na 100 tis. pojištěnců bylo práce neschopno 9 674 mužů a 4 544 žen, celkově 7 267 osob (8 127 v roce 2003). Úrazy se podílely 11,7 % (v roce 2003 10 %) na celkové pracovní neschopnosti (2 723 951 případů). Publikace zachycuje 100 % pracovní neschopnosti z důvodu nemoci a úrazu, ale pouze nemocensky pojištěných

osob (4 389 251). Nejčastějším traumatickým následkem úrazů spojených s pracovní neschopností stejně jako v předešlém roce byla naražení a poranění určitých částí těla, vymknutí, podvrtnutí, natažení vazů a zlomeniny. Denně chybělo v práci pro úraz 1 156 mužů a 572 žen, tj. 882 osob (939 v roce 2003) ze 100 tis. pojištěnců. Největší četnost ukončených případů pracovní neschopnosti se projevila stejně jako v předchozích letech v nejnižších věkových skupinách (do 19 let a dále do 24 let). Pracovní neschopnost trvala při úrazu v průměru 44,4 dne (42,2 dne v roce 2003); výrazně nejdelší byla při zlomenině kosti stehenní (185,1 dne) a při vícečetných zlomeninách (183,7 dne). Délka pracovní neschopnosti při úrazu se prodlužovala úměrně s přibývajícím věkem, a to až do 59 let věku; nad 60 let věku se projevila tendence k opětovnému zkracování délky pracovní neschopnosti - zřejmě v tomto věku zůstávají pracovní aktivními převážně pouze lidé fyzicky zdatní. Nejvíce ukončených případů pracovní neschopnosti z důvodu úrazu bylo v měsíci březnu a nejméně v měsíci srpnu podobně jako v předchozích letech. Pracovní neschopnost pro úraz nepřesáhla v žádném kraji hodnotu 10 tisíc na 100 tisíc pojištěnců, nejbližší této hranici se dostaly v kraje Jihočeský, Plzeňský a Liberecký podobně jako v loňském roce.

- podle dat z publikace „Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR“ Českého statistického úřadu. Je zřejmé, že se v roce 2004 přihodilo **218 201 úrazů s následnou pracovní neschopností** (z toho 81 688 pracovních a 136 513 ostatních). Ve srovnání s předchozím rokem (239 666 úrazů) došlo k devítiprocentnímu poklesu hlášených případů pracovní neschopnosti pro úraz při současném poklesu jak neschopnosti z důvodu pracovního úrazu, tak i z důvodu ostatních úrazů. ČSÚ evidovala v roce 2004 jen přibližně 68 % případů pracovní neschopnosti pro úraz ve srovnání s ČSSZ. Je to dáno tím, že data ČSÚ i ČSSZ jsou zpracována na podkladě rozdílných a za různým účelem vyplněných formulářů - Nově hlášených případů pracovní neschopnosti (Nem Úr 1-01) a Potvrzení pracovní neschopnosti. Přehled o počtu nově hlášených případů pracovní neschopnosti podle ČSÚ a o průměrném denním stavu práce neschopných pro úraz/pracovní úraz v jednotlivých krajích poskytuje tabulka č. 4 v příloze.
- podle údajů z Registru hospitalizovaných (viz tabulka č. 2 přílohy) bylo **118 072 zraněných** (80 725 mužů a 37 347 žen) v produktivním věku **ošetřeno pro úraz v nemocnici**, většinu tj. 68,3 % tvořili muži (podobně jako v předešlém roce); téměř 36 % hospitalizovaných bylo operováno, 41 % všech operací bylo neodkladných, 59 % operací podstoupili muži, to znamená, že jejich úrazy byly ve většině případů závažnější než úrazy žen. Celkově počet hospitalizovaných osob pro úraz v produktivním věku zůstal zhruba na stejné úrovni jako v předchozím roce. Průměrná ošetrovací doba při úrazové hospitalizaci v produktivní populaci činila 6,8 dne. Nejkomplikovanější úrazy podle procenta operovaných utrpěli lidé ve věku 30 - 34 let.

Na úraz zemřelo 4 061 osob (3 309 mužů a 752 žen) v produktivním věku (v roce 2003 zemřelo 4 260 osob); úrazová úmrtnost činila 56,1 na 100 tis. osob dané věkové kategorie (59,1 v roce 2003). K nejčastějším příčinám úmrtí dlouhodobě patří sebepoškození (1 283 případů) a dopravní nehody (1 060 úmrtí), do 35 let věku převažují v úrazové úmrtnosti dopravní nehody, od 35 let věku potom úmyslné sebepoškození.

Úrazy seniorů

Úrazy seniorů, tj. lidí nad 65 let věku je možné sledovat podle údajů z Registru hospitalizovaných a podle statistiky zemřelých; výkazy chirurgických oborů jsou členěny pouze na děti a dospělé.

V roce 2004 bylo **hospitalizováno s následky úrazů 48 932 lidí ve věku nad 65 let** (46 617 v roce 2002), ze 100 tis. seniorů bylo v nemocnici ošetřeno pro úraz 3 427 osob

(3 283 v roce 2003). Průměrná hospitalizace při úrazu seniorů trvala 13,4 dne (v populaci celkem 7,6 dne); v dané věkové skupině bylo téměř 36 % hospitalizovaných operováno. Počty hospitalizovaných seniorů příp. operovaných pro úraz a průměrná délka hospitalizace v jednotlivých věkových skupinách seniorů jsou patrné z tabulky č. 3 v příloze.

Seniori jsou z hlediska úrazů nejohroženější věkovou kategorií. S přibývajícím věkem stoupá také úrazová mortalita, nejvyšší je v nejvyšších věkových skupinách. Loni zemřelo na následky všech vnějších příčin 2 829 seniorů (2 918 v roce 2003); to znamenalo úmrtnost 198,1 osob na 100 tis. obyvatel dané věkové kategorie (205,5 v roce 2003).. Počet úmrtí žen na úrazy byl v této věkové skupině o něco vyšší než počet úmrtí mužů (1 617 resp. 1 212). Nejčastější příčinou smrtelných úrazů byly pády (1 686 případů), úmyslné sebepoškození (337 případů) a dopravní nehody (227 smrtelných zranění). Došlo k 17 případům napadení starších lidí se smrtelnými následky (v roce 2003 jich bylo 20), utonulo 35 seniorů.

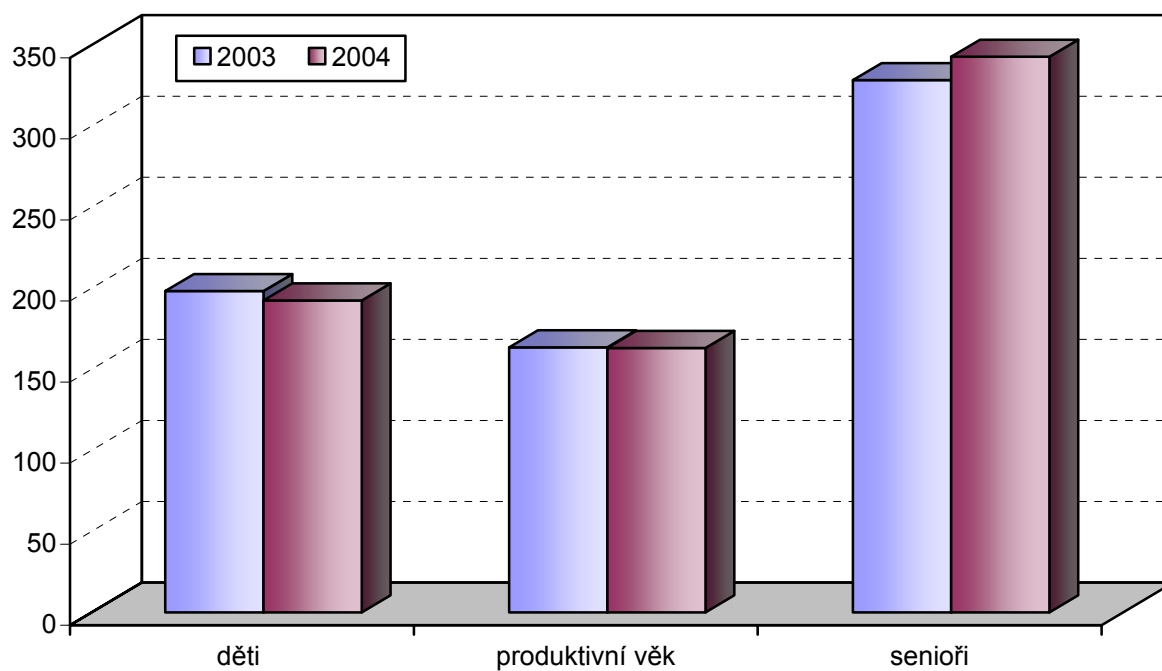
Závěr

Počet úrazů i úrazovost se každým rokem nenápadně zvyšuje, většinou mírně rostou hodnoty téměř všech sledovaných ukazatelů úrazovosti s menšími výkyvy v některých hodnotách, které se často projeví jen jako přechodné. Úrazovost stoupala i v roce 2004, a to ve všech třech základních věkových kategoriích. Úrazovost dětí podle údajů z chirurgických ambulancí vzrostla velmi mírně, a to o necelé půl procento, hlavní podíl na růstu měly sportovní úrazy. Závažné je, že vzrostl počet úrazů dětí se zlomeninou. Hospitalizovanost dětí z důvodu vnějších příčin byla nižší než v předchozím roce. Na následky úrazu zemřelo 101 dětí, počet úmrtí i úmrtnost se ve srovnání s minulým rokem snížily. Nejčastější příčinou úmrtí dětí byly dopravní nehody. Úrazy v produktivní populaci je možné sledovat pouze nepřímo podle stavu a vývoje pracovní neschopnosti. V daném roce se snížil počet práce neschopných z důvodu úrazu, ale zároveň se snížil i počet nemocensky pojištěných osob. Celkově počet ukončených případů pracovní neschopnosti pro úraz klesl z 8,1 tis. na 100 tis. pojištěnců v roce 2003 na 7,3 tis., ale podíl úrazů na celkové pracovní neschopnosti se zvýšil téměř o 2 %. Prodloužilo se také trvání jednoho případu pracovní neschopnosti v průměru o 2,2 dne. Hlášených případů pracovní neschopnosti ubylo dokonce o 9 %. Počet hospitalizovaných pro úraz se v dané kategorii meziročně zvýšil jen nepatrně (o 183 případů). Z důvodu vnějších příčin zemřelo 4 061 osob v produktivním věku, a to znamenalo pokles úrazové úmrtnosti v této kategorii. Počet úrazů v seniorském věku je možné sledovat pouze na základě údajů z Registru hospitalizovaných. Hospitalizovanost seniorů z důvodu vnějších příčin vzrostla, ale úmrtnost klesla. Pokles úmrtnosti na úrazy ve všech věkových kategoriích je velmi příznivým jevem svědčícím pravděpodobně o dokonalejší pourazové péči.

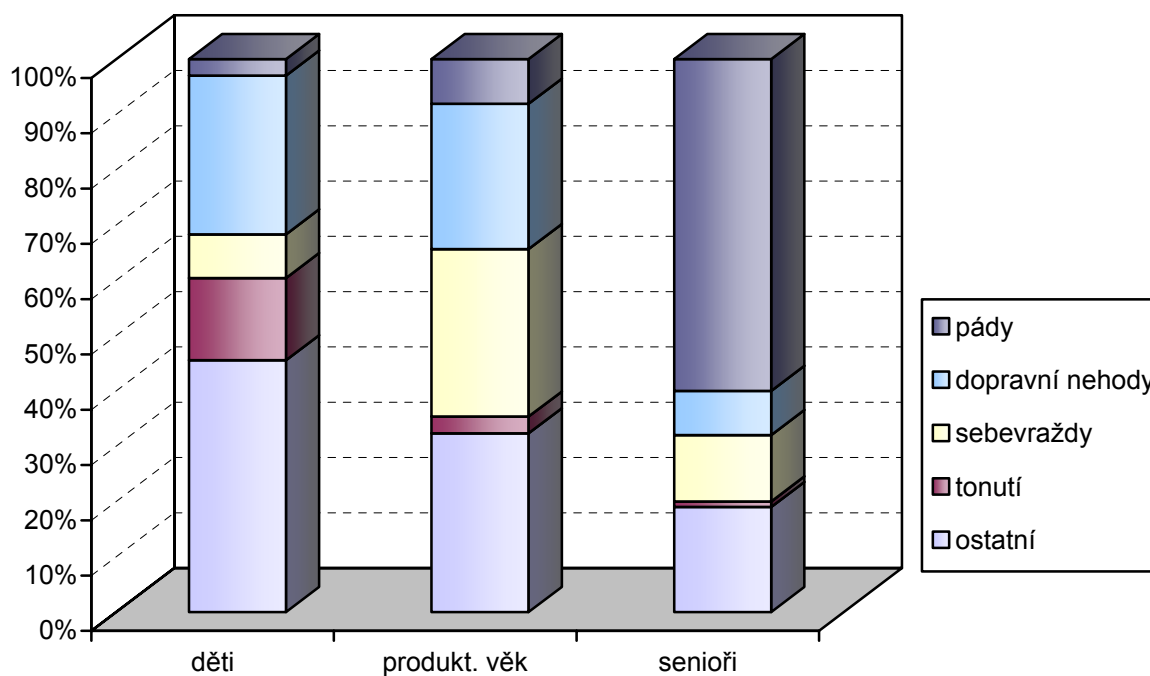
V Aktuální informaci byly využity tyto zdroje dat: Roční výkaz o činnosti zdravotnických zařízení pro obor chirurgie, hlášení hospitalizací, publikace Ukončené případy pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz (ÚZIS ČR), publikace Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz (ČSÚ), publikace Přehled nehodovosti (Policejní prezidium ČR).

Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

Úrazovost podle počtu hospitalizovaných na 10 tis. osob

Úmrtí na úrazy podle hlavních příčin a věkové kategorie, rok 2004

Tab. č. 1 Hospitalizovaní a operovaní pro úraz, věková kategorie 0 - 14 let (děti)

Věková skupina	Počet hospitalizovaných				% operovaných	Průměrná ošetrovací doba			
	celkem	v tom operace				celkem	v tom operace		
		neodkl.	jiná	žádná			neodkl.	jiná	žádná
0 - 4	9 611	723	659	8 229	14,3	3,5	6,9	7,4	3,0
5 - 9	7 799	1 182	867	5 750	26,3	3,7	4,6	5,2	3,3
10 - 14	12 208	1 804	1 636	8 768	28,2	4,2	5,3	5,3	3,7
Celkem	29 618	3 709	3 162	22 747	22,9	3,8	5,4	5,4	3,4

Tab. č. 2 Hospitalizovaní a operovaní pro úraz, věková kategorie 15 - 64 let

Věková skupina	Počet hospitalizovaných				% operovaných	Průměrná ošetrovací doba			
	celkem	v tom operace				celkem	v tom operace		
		neodkl.	jiná	žádná			neodkl.	jiná	žádná
15 - 19	14 459	1 660	2 624	10 175	29,6	4,3	6,3	5,2	3,7
20 - 24	13 714	1 921	3 032	8 761	36,1	4,8	7,0	5,8	4,0
25 - 29	13 679	2 214	3 462	8 003	41,5	5,0	6,8	5,7	4,2
30 - 34	11 614	1 948	3 065	6 601	43,2	5,3	6,7	5,8	4,7
35 - 39	10 209	1 776	2 595	5 838	42,8	5,7	7,2	6,5	4,9
40 - 44	9 997	1 738	2 499	5 760	42,4	6,1	7,5	6,5	5,4
45 - 49	11 035	1 969	2 670	6 396	42,0	6,6	8,5	7,3	5,8
50 - 54	12 226	2 243	2 930	7 053	42,3	7,4	9,0	8,2	6,6
55 - 59	12 023	2 286	2 798	6 939	42,3	8,4	8,9	9,1	7,9
60 - 64	9 116	1 710	2 088	5 318	41,7	9,0	9,3	10,2	8,5
Celkem	118 072	19 465	27 763	70 844	40,0	6,8	8,5	7,4	6,1

Tab. č. 3 Hospitalizovaní a operovaní pro úraz, věková kategorie nad 65 let (senioři)

Věková skupina	Počet hospitalizovaných				% operovaných	Průměrná ošetrovací doba			
	celkem	v tom operace				celkem	v tom operace		
		neodkl.	jiná	žádná			neodkl.	jiná	žádná
65 - 69	7 923	1 363	1 638	4 922	37,9	10,4	10,6	11,6	10,0
70 - 74	10 139	1 740	2 031	6 368	37,2	11,9	11,2	12,5	11,9
75 - 79	11 719	2 049	2 115	7 555	35,5	13,8	11,0	13,2	14,6
80 - 84	11 573	2 049	1 983	7 541	34,8	14,7	11,3	13,1	16,0
85 +	7 578	1 419	1 151	5 008	33,9	15,8	11,9	12,6	17,7
Celkem	48 932	8 620	8 918	31 394	35,8	13,4	11,2	12,6	14,2

Tab. č. 4 Pracovní neschopnost pro úraz

Území	Počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců pro			Průměrný denní stav práce neschopných pro		
	úraz	pracovní úraz	úrazy celkem	úraz	pracovní úraz	úrazy celkem
Hl.m. Praha	1,72	1,11	2,83	1 755	1 133	2 888
Středočeský kraj	2,97	1,92	4,89	1 531	948	2 479
Jihočeský kraj	3,41	2,61	6,02	1 033	722	1 755
Plzeňský kraj	3,68	2,72	6,40	980	726	1 706
Karlovarský kraj	3,19	1,94	5,13	397	234	631
Ústecký kraj	2,74	1,95	4,69	926	663	1 589
Liberecký kraj	3,05	2,15	5,20	634	386	1 020
Královéhradecký kraj	3,09	2,33	5,42	863	606	1 469
Pardubický kraj	3,29	2,19	5,48	819	503	1 322
Vysočina kraj	3,73	2,61	6,34	895	601	1 496
Brněnský kraj	2,77	1,68	4,45	1 648	1 013	2 661
Olomoucký kraj	3,80	1,86	5,66	1 070	499	1 569
Zlínský kraj	4,26	1,84	6,10	1 261	531	1 792
Moravskoslezský kraj	4,71	1,72	6,43	2 824	1 176	4 000
Česká republika	3,11	1,86	4,97	16 637	9 741	26 378

Tab. č. 5 Úmrtí z důvodu vnější příčiny nemocnosti (ČSÚ-Zemřelí)

Věková kategorie	Muži	Ženy	Celkem	Osob v kategorii	Úmrtnost
Děti (0-14 let)	57	44	101	1 539 317	6,6
Produktivní populace (15-64)	3 309	752	4 061	7 239 720	56,1
Senioři (65-85+)	1 212	1 617	2 829	1 427 886	198,1
Celkem	4 578	2 413	6 991	10 206 923	68,5